

Respublikamızda cəmiyyətin hamisi olan kitabxana-informasiya müəssisələrinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində uğurlu addımlar atılır. Bu, ilk növbədə dövlət kitabxana siyasətinin qarşıya qoyduğu tələblərlə əlaqədardır. Dövlət kitabxana siyasəti dünya dövlətlərinin təcrübəsindən bəhrələnərək demokratik kitabxana siyasətinin əsasını təşkil edir. Və bu siyasətin əsas motivində görkəmli dövlət xadimi, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin "Kitabxana xalq, millət üçün, cəmiyyət üçün müqəddəs bir yer, mənafeyyə, bilik, zəka mənbəyidir. Ona görə də kitabxanaya daimi hörmət xalqımızın mənafeyyətinə nümayiş etdirən amillərdən biridir" sözləri dayanır. Hazırda ictimai həyatın müxtəlif sahələrinə uyğun olaraq iqtisadi, sosial, milli, aqrar, təhsil, din, mədəniyyət, kitabxana və s. siyasət mövzudur.

Dövlətin kitabxana siyasəti

Ümummilli liderin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan kitabxanaları xalqımızın milli sərvətidir" kəlamı bu gün dövlətin kitabxana siyasətinin istiqamətverici meyandır. Görkəmli dövlət başçısı, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qəhrəman xalqımızın, əsgərlərimizin 44 günlük mübarizəsi möhtəşəm qələbə ilə nəticələndi. Dövlətimizin uğurlu xarici və daxili siyasəti örnək xarakterlidir. Cəmiyyətin ayrı-ayrı fəaliyyət sahələri müasir durumdan bəhrələnərək öz fəaliyyətini təkmilləşdirir. Dövlətin kitabxana siyasəti bu gün Azərbaycanda kitabxana-informasiya fəaliyyətinin optimallaşdırılması və modernləşdirilməsinə stimül verir. Kitabxana işi sahəsində dövlət siyasəti çox mürəkkəb ictimai bir fenomen öz ideoloji, sosial və siyasi mahiyyətinə görə müstəsna əhəmiyyətə malik bir hadisədir. Dövlət kitabxana siyasəti çox mürəkkəb, çoxtərəfli, çoxsəviyyəli, çoxşəkilli, çoxqütblü, çoxkomponentli, çoxsubyektli və çoxobyektlidir. Müasir şəraitdə kitabxana işi sahəsində dövlət siyasətini müəyyənləşdirərək respublikamızın müstəqilliyinin xalqımıza bəxş etdiyi milli dövlətçiliyimizin, milli ideologiyamızın, azadlıq və demokratiyanın nailiyyətlərini, son 30 ildə iqtisadi, sosial, mədəniyyət və təhsil sahəsində baş verən dəyişiklikləri, milli soykökümüze qayıtmağımızı, milli mentalitetimizin möhkəmləndirilməsini, ümumiyyətlə, müstəqil, suveren Azərbaycan cəmiyyətinin inkişaf qanunauyğunluqlarını nəzərə almaq zəruridir. Belə ki, ötən dövrdə dövlət tamam təkmilləşib, cəmiyyət əvvəlkindən tamamilə fərqlənən yolla inkişaf edir. Kitabxanaların vəzifələri, oxucu və kitabxanaçılar tamamilə dəyişmiş, yenilənmişdir. Kitabxana işində demokratik prinsiplər təcridən dərinləşir və möhkəmlənir. Cəmiyyətin formalaşmasında meydana gələn təkmilləşən yeni dünyabaxışı, yeni təfəkkür terzi onların da dəyişməsinə şərait yaratmışdır. Respublikamızda əhəliyyə kitabxana xidmətinin təşkili müxtəlif nazirliklər, idarə və müəssisələr, cəmiyyətlər tərəfindən həyata keçirildiyindən kitabxana şəbəkələrinin vəzifələri baxımından müxtəlif, bir-birindən fərqlənən kitabxana siyasətinin formalaşması qaçılmazdır.

Bütün kitabxana şəbəkələrinin ümumi qanunauyğunluqlarını müəyyənləşdirən dövlət siyasətinin formalaşması zəruri bir prosedir. Əgər ayrı-ayrı nazirliklərin, idarə və müəssisələrin kitabxana siyasəti bir nazirliyin, bir müəssisənin mənafeyini müdafiə edirsə, ümumdövlət kitabxana siyasəti bütün ölkənin və xalqın mənafeyinə, tələbat və sorğularına xidmət edir. Beləliklə, ayrı-ayrı nazirliklərin, idarə və müəssisələrin kitabxana siyasəti öz əsas prinsiplərini və vəzifələrini müəyyənləşdirərək bilavasitə dövlət siyasətinə əsaslanmalı, onun mahiyyətini əks etdirməlidir. Dövlət

kitabxana siyasəti respublika miqyasında aparılan kitabxana işinin əsasını təşkil etdiyindən bu sahəyə dair hazırlanan bütün normativ-hüquqi sənədlər, Azərbaycan dövlətinin kitabxana siyasətinə əsaslanmalı, demokratik prinsipləri özündə əks etdirməlidir. Kitabxana işinə dair dövlət siyasətinin formalaşdırılmasında və vəzifələrin müəyyənləşdirilməsində ali qanunumuz olan Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası əsas qanunvericilik bazası rolunu oynayır. Məhz vətəndaşların mədəni sərvətlərdən, informasiyadan istifadə etmək hüququnu müəyyənləşdirən, ölkəmizin informasiya təhlükəsizliyini təmin edən Konstitusiyamızda insanların mədəni sərvətlərdən istifadə etmək və məlumat almaq sahəsində hüquq, vəzifə və azadlıqları geniş şərh edilmiş və onların qorunmasının hüquqi əsasları yaradılmışdır. İnsanların mədəni sərvətlərdən istifadə, istədiyi məlumatı əldə etmək hüquqları və azadlıqları Konstitusiyamızın 40-cı və 50-ci maddələrində şərh olunmuş, kitabxanaların hüquqları təsbit edilmiş, onların qarşısında insanlara kitabxana və informasiya xidmətinin yüksək səviyyədə, maneəsiz, qüsursuz və vaxtında təşkil edilməsi vəzifəsi qoyulmuşdur. Bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi, hər şeydən əvvəl kitabxana işinin dövlət təminatında olmasını, milli kitab sərvətini və informasiya vasitələrini toplama bilməsini, kitabxana işinin demokratik əsaslarda qurulmasını tələb edir.

Məhz Konstitusiyamızda təsbit edilmiş bu hüquqi normaları, ideyaları həyata keçirmək üçün 1998-ci ildə Milli Məclis ölkəmizin tarixində ilk dəfə olaraq "Kitabxana işi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununu qəbul etdi. Bu qanun ölkəmizdə kitabxana işi sahəsində dövlət siyasətinin əsasıdır. Azərbaycan Respublikasında müasir şəraitdə və yaxın gələcəkdə formalaşacaq kitabxana işi üzrə dövlət siyasəti, kitabxana işinə dair hazırlanan bütün qərarlar, sənədlər və sərəncamlar, kitabxana işinin inkişaf konsepsiyası, ayrı-ayrı nazirliklərin, idarə və müəssisələrin kitabxana siyasəti bu qanuna əsaslanmalı, onun əsas prinsipləri və müddəalarının yerinə yetirilməsinə xidmət etməlidir.

Respublikamızda dövlət kitabxana siyasətinin həyata keçirilməsinin normativ-hüquqi bazasında 2007-ci ildə Azərbaycanda kitabxana fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, həmçinin "Azərbaycan Respublikasında Kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı" əhəmiyyətli rol oynayır.

2019-cu il yanvar ayının 15-də dövlət başçısının Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin tabeliyində yeni, mü-tərəqqi, ölkənin bütün ərazisini əhatə edəcək kitabxana sistemi yaradılması, habelə

mədəniyyət və təhsil xidmətləri göstərən qurumların (mədəniyyət mərkəzləri, klublar, musiqi məktəbləri, rəsm qalereyaları və s.) fəaliyyətinin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə imzaladığı Fərman dövlətin kitabxana siyasətinin həyata keçirilməsinə əsaslı təsir göstərir. Burada dövlət kitabxana siyasətinin əsas atributlarından olan informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının imkanları, habelə mövcud tələbat nəzərə alınmaqla ölkədə kitabxana işinin yenidən qurulması məsələləri öz əksini tapmışdır.

Hazırda respublikamızda dövlət kitabxana siyasətinin təkmilləşməsi üçün ciddi işlər aparılır, ölkəmizin şəraiti, kitabxanalarımızın iş təcrübəsi və kitabxana işinin gələcək perspektivləri elmi əsaslarla öyrənilir, ümumiləşdirilmələr edilir. Bunlar təxmini olaraq kitabxana işinin informasiya-laşdırılması, kitabxanalarda yeni informasiya texnologiyalarının tətbiqi və inkişafı, elektron-məlumat bazasının formalaşdırılması və istifadəsi, yeni texnologiyaların tətbiqi, kitabxanaların işinin əlaqələndirilməsində şəbəkə texnologiyalarının yarıdılması və inkişaf etdirilməsi, kitab nəşri sisteminin tamamilə yenilənməsi, çoxlu miqdarda özəl nəşriyyatların yaradılması ilə əlaqədar kitabxanaların kompleksləşdirilməsi probleminin həlli üçün yollar axtarılması, kitabxana kollektorunun işinin yenidən qurulması, onun fəaliyyət dairəsinin daha da genişlənməsi və təkmilləşdirilməsi, kitabxana fondlarının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və qorunması üçün tədbirlər görülməsi, kitabxana işini, onun hüquqi əsaslarla inkişafını tənzimləyən normativ-hüquqi aktlar sisteminin yaradılması, kitabxana-informasiya müəssisələrində ali peşə təhsilli mütəxəssis kadrların yerləşdirilməsi və s. bu kimi məsələləri əhatə etməlidir. Qarşıda duran bu vəzifələrin daha da təkmilləşdirilməsi dövlət kitabxana siyasətinin kitabxana-informasiya fəaliyyətində peşəkərliliyin artırılmasını təmin edəcək. Kadrların yerləşdirilməsində peşəkərliliyin nəzərə alınması vacib şərtidir, çünki idarəetmənin optimallaşdırılması kadrların peşəkərliliyindən asılıdır. Dövlət başçısı məmurları işə təyin edərkən ilk növbədə onların peşəkərliliklərinə, bilik və bacarıqlarına xüsusi əhəmiyyət verir. Kitabxana-informasiya fəaliyyətinə peşəkar kadrların cəlb edilməsi dövlət kitabxana siyasətinin əsas atributları olmalıdır. Kitabxana-informasiya təhsili almış bakalavrlar, magistrantlar, elmi rütbəsi olan fəlsəfə üzrə doktorantlar peşəkar mütəxəssislər olaraq kitabxana-informasiya müəssisələrində yerləşdirilməlidir.

İlçin ƏHMƏDOV,
Bakı Dövlət Universiteti
kitabxana-informasiya fakültəsinin
kitabxanaşünaslıq kafedrasının müdiri,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent.